

Наукова хроніка

ЕКСПЕДИЦІЯ НА СВЯТУ ГОРУ АФОН: ПОШУКИ ЗАГУБЛЕНОЇ КЕЛІЇ ПРП. ПАІСІЯ ВЕЛИЧКОВСЬКОГО

●

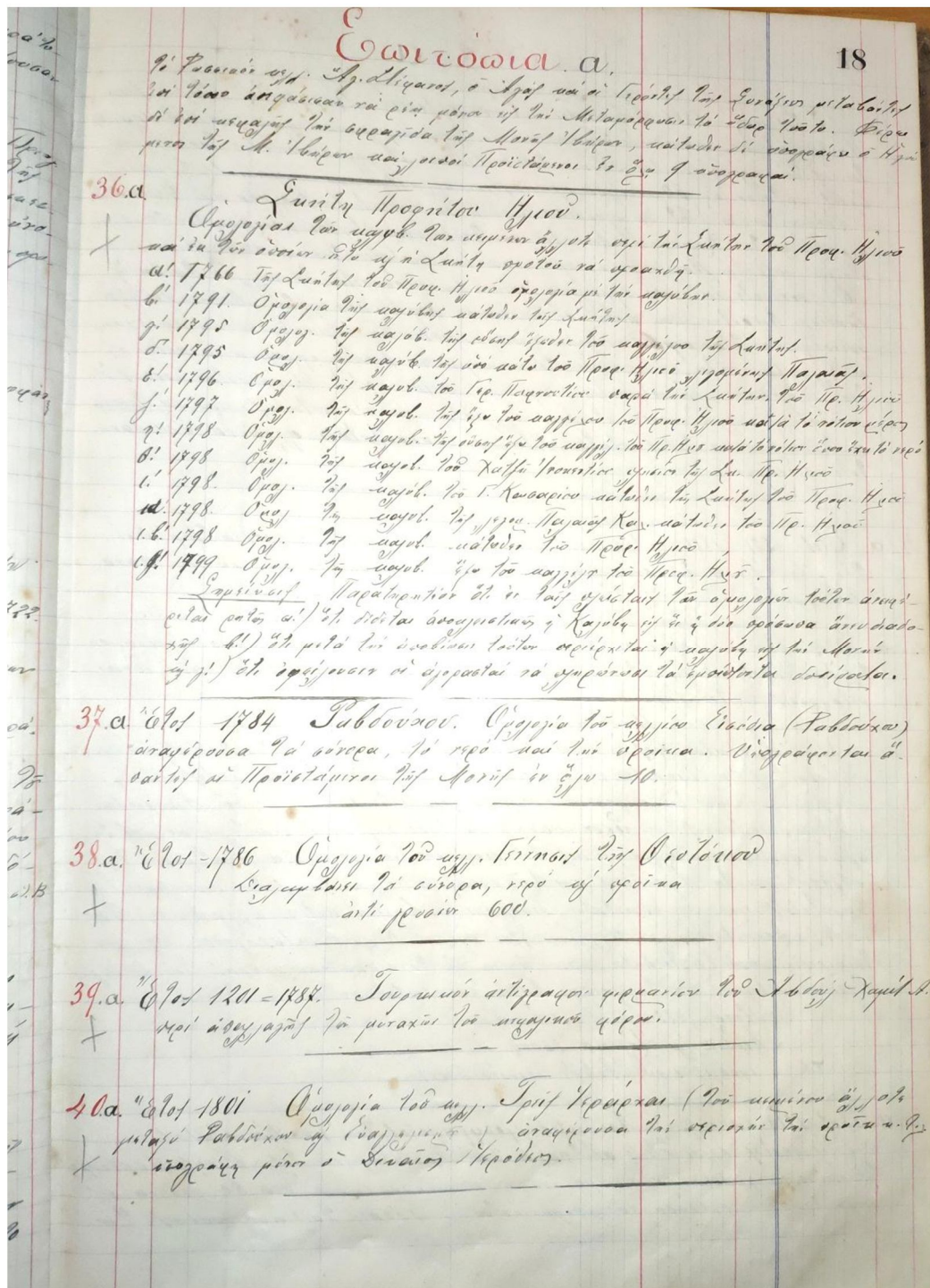
З 26 листопада по 2 грудня 2022 р. за сприяння та підтримки Консульства України в Салоніках Міжнародним інститутом афонської спадщини (МІАС) здійснено наукову експедицію на Святу Гору Афон у Греції з метою організації святкування 300-річчя від дня народження українського святого, церковно-культурного діяча й письменника прп. Паїсія Величковського (1722–1794) та продовження обстеження українських чернечих осередків XVIII–XIX ст. на Афоні. Зокрема, 28 листопада в колишньому українському «козацькому» Іллінському скиті, заснованому прп. Паїсієм у 1757 р., організовано урочистості з нагоди дня пам'яті та ювілею українського святого. Під час урочистої церемонії від імені МІАС виступив його директор С.В. Шумило з вітальною промовою, у якій зазначив історичну, культурну та духовну роль прп. Паїсія та заснованого ним на Афоні Іллінського скита в історії Української Церкви та зв'язків України з Афоном.

Архімандрит Філімон, настоятель Іллінського скита, що з 1992 року належить до юрисдикції Константинопольського патріархату, зачитав Слово Вселенського патріарха Варфоломія, у якому патріарх порівняв страждання українського народу зі стражданнями біблейського Іова, засудив геноцид народу України та висловив надію на його воскресіння.

По завершенні святкового богослужіння ігумен Пантократорського монастиря архімандрит Гавриїл та настоятель Іллінського скита архімандрит Філімон відслужили панахиду по всіх загиблих в Україні від російської військової агресії, зокрема й по всіх, хто в цій війні віддав життя за свободу та незалежність Батьківщини. Також афонські ченці воз-

несли молитви за звільнення України та мир у ній, висловивши духовну й молитовну солідарність зі стражденим українським народом.

Представники МІАС разом з очільниками Іллінського скита та Пантократорського монастиря обговорили питання співпраці щодо досліджень та популяризації спадщини духовно-історичних зв'язків України з Афоном. В Архіві Пантократорського монастиря оглянуто 12 документів за 1766–1799 рр., а також за 1839, 1871–1883, 1892 та інші роки, які стосуються українського чернецтва в Іллінському скиті. Серед цих документів особливо цінною є омологія, підписана епітропами Пантократорського монастиря на ім'я диякона Іллінського скита від 1798 р.

Під час перебування на Афоні вдалося вперше попередньо обстежити й сфотографувати нещодавно знайдені залишки обителі, де у XVIII ст., імовірно, подвизався прп. Паїсій Величковський. Донедавна ця обитель видатного українського святого вважалась втраченою. Її історична назва – «калива Кіпарі». Саме вона стала першим місцем проживання та

подвижництва прп. Паїсія на Афоні. Він відбудовував її власними силами й на перших порах перебування на Святій Горі жив у ній у повному усамітненні з 1746 по 1754 рр. Тут він прийняв чернечий постриг з ім'ям Паїсій, зібрав навколо себе перших учнів і поклав початок своїй літературно-перекладацькій діяльності. Ця обитель є унікальною історичною пам'яткою, що пов'язана з діяльністю нашого видатного святого та була осередком українського духовно-культурного життя на Святій Горі. Розташована вона на території колишніх монастирських садів Пантократорського монастиря, від чого й мала назву «Кіпарі» (від грецького слова «κηπουρός» – садівник). Ця калива була невеликою кам'яною чернечою хатиною, що використовувалася як житло для монастирського садівника. Тепер від неї залишились руїни. Розташована вона у важкодоступній місцевості. Її нещодавно випадково було виявлено афонськими ченцями під час вирубування густих і непролазних чагарників монастирського лісу. Побачене збігається за багатьма ознаками з описами каливи прп. Паїсія Величковського, та впливає, що це і є житло видатного українського подвижника, проте це потребує додаткового дослідження.

На запрошення ченців Пантократорського монастиря представники МІАС разом із консулом консульства України в Салоніках Олександром Сосонюком відвідали це місце подвигів нашого святого. Щоб пробратися до нього, доводилося прорубувати собі шлях в чагарниках. Під час відвідин святині вдалося здійснити її попереднє обстеження та сфотографувати руїни обителі з різних ракурсів. Надалі належить продовжити дослідження, а можливо, і її відновлення, якщо буде доведено, що це є саме келія прп. Паїсія Величковського.

Після відвідин Афону в м. Салоніки проведено зустрічі та переговори про співпрацю з директором Центру Святої Гори в Салоніках п. Анастасіосом Доуросом, з багаторічним експертом Центру зі збереження святогірської спадщини (КЕДАК) п. Фейдоном Хаджіантоніу, з почесним президентом Всесвітньої конференції асоціацій богословських інститутів (WOCATI) та президентом Центру екуменічних і місіологічних досліджень (CEMES) проф. Петросом Вассіліадісом. Також обговорено питання співпраці з консулом України в Салоніках Вадимом Саблуком та консулом Консульства України в Салоніках Олександром Сосонюком. За результатами обговорень намічені нові спільні науково-дослідні проекти та плани.

М.С.

